

VEČERNIK

POŠTNA PLAČANA V GOTOVNI

Štev. 192. Leto XII.

Maribor, četrtek 25. avgusta 1938

Cena 1 din

Praga sprejema načrt o preureditvi države

Podlaga za nadaljnja pogajanja je načelni predlog lorda Runcimana — S tem se pričinja v pogajanjih za rešitev češkoslovaškega narodnostnega vprašanja tretja faza

ISKANJE NOVIH PODLAG.

PRAGA, 25. avgusta. Po zastoju, ki je nastal v pogajanjih za rešitev češkoslovaškega narodnostnega vprašanja po nemški odklonitvi vladnih predlogov, so se iskala na vseh straneh nova pota za nadaljnja pogajanja. Te dni je bilo več važnih konferenc in zdi se, da se bližajo novi fazi razvoja. Runcimanov glavni sodelavec Asthon Gwatkin se je udeležil zadnje konference, ki jo je sklical Konrad Henlein v Marijanske Lazne. Hotel je dobiti odgovor na nekatera vprašanja, na katera Henlein lordu Runcimanu pri zadnjem sestanku na Rothenburgu ni določno odgovoril in izjavil, da se mora o njih posvetovati prej še z drugimi »odločujočimi osebami«. Te »odločujoče osebe« so vsekakor v Berlinu, kamor je Henlein po sestanku z lordom Runcimanom odpotoval. Asthon Gwatkin je dobil po Henleinovi vrnitvi iz Berlina vsa potrebna pojasnila in jih sporočil nato lordu Runcimanu.

RUNCIMANOV NAČRT.

Lord Runciman je na podlagi svojih razgovorov z dr. Hodžo, Henleinom in po informacijah, ki jih je prinesel Asthon Gwatkin iz Marijanskih Lazni sestavil svoj načelni predlog, katerega je sporočil ministrskemu predsedniku Hodži, Henleinu in vladi v Londonu. V London

je odnesel predlog Asthon Gwatkin sam, ki je odpotoval tja včeraj z letalom. O novem načrtu je lord Runciman sam razpravljal s predsednikom republike dr. Benešem in nato še z ministrskim predsednikom dr. Hodžo. Dr. Hodža je po tem razgovoru odšel še sam k dr. Benešu in konferiral tudi s člani odbora šestorice. Kakšno stališče zavzema vlada nasproti Runcimanovim pobudam, javnosti zaenkrat še ni znano.

PREUREDITEV DRŽAVE.

Lord Runciman je sestavil nove smernice zato, ker je vlada izjavila, da sama ni voljna izdelovati vedno nove načrte, ki jih sudetski Nemci vse po vrsti odklanjajo. Iz zanesljivega vira se izve, da vsebujejo Runcimanove pobude sledeče načelne predloge: 1. Razširitev samouprav. Namesto na dosedanje dežele naj se Češkoslovaška razdeli na manjše številno samoupravne enote, ki naj bi nekako ustrezale sedanji porazdelitvi posameznih narodnostnih enot, v prvi vrsti seveda sudetskonemških. To bi bili torej nekakšni kantoni na večjezični podlagi. 2. Razveljavijo se dosedanje jezikovni zakoni. To se pravi, da se uveljavi na vsem državnem področju popolna enakopravnost vseh v republiki uporabljenih jezikov. Na podlagi teh dveh osnovnih načel bi se rešila v nadaljnjih pogajanjih tudi vsa druga vprašanja.

VLADA SPREJEMA.

PRAGA, 25. avgusta. Kakor je bilo moč goče sinoči izvedeti, je praška vlada v načelu pripravljena razpravljati na temeljih novega predloga lorda Runcimana. Ker je lord Runciman sestavil svoj predlog po prejšnjih lastnih in Gwatkinovih konferencah s Henleinom in drugimi zastopniki sudetskih Nemcev, se zdi, da so tudi oni z njim sporazumni. Ves razvoj vprašanja je že toliko napredoval, da se pričakuje za jutri nov razgovor med ministrskim predsednikom dr. Hodžo in zastopnikom stranke sudetskih Nemcev poslancem Kundtom. S tem stopa vse vprašanje v tretjo razvojno fazo pogajanj.

OPTIMIZEM V LONDONU.

LONDON, 25. avgusta. Včeraj je prišel sem z letalom Runcimanov sodelavec Asthon Gwatkin in poročal v zunanjem ministrstvu o razvoju praških pogajanj. Zvečer se je tudi že v javnosti izvedelo, da je najdena nova podlaga za nadaljnje reševanje češkoslovaškega narodnostnega vprašanja. Zaradi tega je nastalo tu optimistično razpoloženje in se splošno sodi, da bodo Runcimanova prizadevanja že v doglednem času kronana z uspehom. Zdi se, da postajajo zaradi splošnega položaja tudi v Berlinu popustljivejši.

Glilni boji za Hankov

HANKOV, 25. avgusta. Avala. Po poročilih iz kitajskih virov je bilo težišče japonskih operacij tudi včeraj ob Jangceju, na katerem je 40 japonskih bojnih ladij s svojimi topovi podpiralo japonske poizkuse, da bi se izkrcali na obrežju pri Vučungu. Ti japonski poizkusi so pa bili zaradi kitajskega odpora vendarle brez uspeha. Boji se na tem odseku še nadaljujejo in so zelo srčiti. Po kitajskih poročilih imajo Japonci ogromne izgube glede mrtvih in ranjenih. V Hankovu je mnogo tisoč beguncev, ki ne vedo, kam naj krenejo. Vučung je kakor izumrl. Trgovci so naglo zaprli svoje trgovine in banke so se preselile.

Dogodki v Palestini

JERUZALEM, 25. avgusta. Predstojnika angleške policije v Jeninu so v policiste preoblečeni Arabci smrtonočno obstrelili. V bojih, ki so se bili med Angleži in Arabci pri Kani Galilejski, je bilo ubitih 14 Arabcev, a ustreljen je bil tudi en Anglež. Vojno sodišče v Hajfi je preobloženo z delom. Vsak dan sodi upornikom. V torek je bil obsojen neki Arabec na smrt. Včeraj je bilo obsojenih več beudinov na deportacijo in prisilno delo. Neki mladi Arabec bo sedel do smrti.

LONDON, 25. avgusta. »Evening Standard« piše, da je hedžaski kralj Ibn Saud predložil angleški vladi nov načrt za Palestino, po katerem se ne bi razdelila in ba se doseglo 10-letno premirje na podlagi statusa quo.

ZBLIZANJE ROMUNIJE Z ITALIJO.

BUKARESTA, 25. avgusta. Romunski zunanji minister Petreocu Comnen, ki je odpotoval z Bleda na oddih v Dalmacijo, bo od tam odpotoval prihodnje dni v Italijo, kjer se bo sešel z Mussolinijem in grofom Ciano. Ta obisk bo v zvezi z novim zblizevanjem med Romunijo in Italijo, kateremu posvečajo tu veliko pažnjo in pripisujejo velik pomen.

Zapiski

Mir je boljši od vojne

Mir je boljši od vojne, kajti v miru sinovi pokopavajo očete, v vojni pa pokopavajo očete svoje sinove.
Francis Bacon.

Poslanstvo tiska

Tisk, posebno dnevni, bi se moral vedno zavedati, da je on tisti, ki usmerja vsaj devetdeset odstotkov javnega mnenja. Moral bi se pa tudi zavedati, da je ogromni večini svojih čitateljev edina višja šola. Kjer se tisk tega zaveda in ima dovolj moralne moči in čula odgovornosti, ne seje med množice divjega političnega sovraštva, ampak ga uči dostojnega in stvarnega argumentiranja, ki ne pozna palice in noža. V državah, kjer je edini politični argument sila, je tega gotovo v veliki meri kriv slab tisk. (Stefan Zweig v »Pariser Tagblattu«.)

Popustljivost demokracije

V pariškem dnevniku »Le Temps« piše M. L.: Z vseh strani sveta se slišijo očitki, da je le popustljivost demokracije velesil kriva vseh sedanjih zmed. Ako bi te demokracije nastopile energično, bi bil položaj čisto drugačen. Ti očitki se zde na videz resnični, v resnici pa vendarle niso, kajti ako bi bile demokracije velesile nastopale po želji teh kritikov, bi gorla Evropa že davno v ognju nove svetovne vojne. Da ne gori, je zasluga samo te »popustljivosti«, ki pa v resnici še nikoli ni prekoračila tistih mej, za katerimi se šele pričinja kapitulacija.

Anglija v Srednji Evropi

Jasno je, da Velika britanija ne more dati Češkoslovaški definitivne obveze, toda enako jasno je, da ne more ostati ravnodušna v primeru občega konflikta. Zdaj si Nemčija prav tako kakor l. 1914. napačno tolmači položaj.
Manchester Guardian.

Daladierov odgovor

Francoski ministrski predsednik Daladier je po rekonstrukciji svoje vlade izjavil, da ni proti 40-urnemu delavniku, niti proti kakemu drugemu socialnemu zakonu, vendar zahteva, da bodo tovarne spel začele normalno obratovati.

Nova francoska ministra

A. de Monzie, ki je pravkar postal minister javnih del v Daladierovi vladi, je znan pisatelj. Izdal je že nešteto političnih in filozofskih knjig ter razprav. Znan je tudi kot ustanovitelj »Encyclopédie française«. Charles Pomaret, novi minister za delo, je predstavnik mlade generacije francoskih politikov. Obadva spadata prej v centrum kot v zmerno levico. De Monzie je znan kot zagovornik sodelovanja Francije z Italijo.

Zapravljanje energije

V »Hrvatski reviji« čitamo: »Ako bi bili v teh dvajsetih letih skupnega življenja v Jugoslaviji porabili energije, ki smo jih potrošili za brezplodno debato o enojstvu ali trojstvu Hrvatov, Srbov in Slovencev, za gospodarsko in kulturno delo, ne bi bilo pri nas nobene bede in nobene nepismenosti več. Vse te energije so izgubljene, kajti zgodovinska dejstva se ne dajo odstraniti z nobenimi debatami in nobenimi teorijami. Po dvajsetih letih teh debat smo prav tam, kjer smo bili prej, samo še bolj razdvojeni in še bolj siromašni.«

Odmev bleiskih sklepov na Madžarskem

MADŽARSKI TISK SPREJEMA PRIZNANJE PRAVICE DO VOJAŠKE ENAKOPRAVNOSTI KOT SAMOUMEVNOST.

BUDIMPEŠTA, 25. avgusta. Vsi madžarski dnevniki objavljajo skupni blejski komunike o vprašanju sporazuma med državami male antante in Madžarsko. Vendar listi ne razpravljajo o tem na uvodnih mestih, katera prepuščajo poročilom in razpravam o Horthyjevem bivačju v Nemčiji, ki se jim zdi važnejše. V svojih poročilih podčrtavajo zlasti dejstvo, da je dobila Madžarska na Bledu proste roke, da more urediti vprašanje madžarskih narodnih manjšin z vsako maloantantno državo posebej in da bodo tudi pogodbe o priznanju vojaške enakopravnosti in nenapadanju ločene. Sklepe blejske konference o priznanju madžarske vojaške enakopravnosti tolmačijo kot

samoumevne, ker se je moralo to itak prej ali slej zgoditi.

BUDIMPEŠTA, 25. avgusta. Vladni dnevnik »Függetlenség«, piše o blejskih sklepih, da jih madžarsko javno mnenje sprejema in pozdravlja seveda z veseljem, ker pomenijo po enoletnem zavlačevanju končno vendarle rešitev. Vendar se bo tudi še znanprej posvečala vprašanju madžarskih narodnih manjšin vsa potrebna pažnja. »Pesti Hirlap« pravi: »Madžarska pozdravlja samoumevnost blejskega komunikeja, toda ta komunike v svojem končnem efektu še zdaleč ne pomeni rešitve problema mirnega sodelovanja narodov podonavske kotline.«

Triumfalen sprejem Horthyja v Berlinu

TAKEGA SPREJEMA KAKOR HORTHY, JE BIL DOSLEJ DELEŽEN SAMO ŠE MUSSOLINI.

BERLIN, 25. avgusta. Ves Berlin se je včeraj že zjutraj okrasil z zastavami za sprejem madžarskega državnega upravitelja Horthyja in njegovega spremstva. Povsod so bili postavljeni tudi slavoloki in girlande in polovico zastav je bilo madžarskih, posebno lepo je bil okrašen tudi grad Charlottenburg, v katerem je zunanji minister von Ribbentrop pripravil slavnostni sprejem. Najveličastnejši je pa bil okras kolodvora in palače državnega predsednika. Horthy in Hitler sta s spremstvom prispela zvečer v Berlin s posebnim vlakom. Na postaji so sprejeli vsi ministri, glavni voditelji stranke, berlinski župan z mestnim svetom, generali itd. Povsod so bile postavljene častne čete, na ulicah so pa bile zbrane ogromne množice ljudi, ki so vzklikale Hitlerju, Horthyju, Madžarski in Nemčiji. Takega sprejema je bil doslej

deležen le še Mussolini. Sinoči je bil gala banket, danes pa so na sporedu razne konference.

Schuschniggov proces septembra

DUNAJ, 25. avgusta. (Avala) Uradno se razglša, da pride bivši zvezni kancelar dr. Schuschnigg meseca septembra pred državno sodišče, pred katerim se bo moral zagovarjati za delo svoje vlade. Z njim pridejo pred to sodišče tudi drugi njegovi sodelavci. Proces bo najbrže v Nürnbergu, ni pa še znano, ali bo javen ali tajen. Poročevalci tujih listov in agencij bodo vsekakor smeli biti navzoči.

Borza. Curih, 25. avg. Devize. Beograd 10, Pariz 11,945, London 21,3025 Newyork 436,56, Milano 22,96, Berlin 174,90, Dunaj 30, Praga 15,05.

Maribor, 25. avgusta.

V teh težkih vprašanih polnih dneh je stala naša sosedna Madžarska v ospredju zanimanja na dveh nasprotnih koncih Evrope. Na eni strani so razpravljali zunanjji ministri držav male antante na Bledu o ureditvi svojega razmerja do te edine evropske kraljevine brez kralja, na drugi pa so sprejemali po Nemčiji na najslovesnejši način njenega državnega upravitelja admirala Nikolaja pl. Horthyja ter njegove spremljevalce, ministrskega predsednika Imredyja, zunanjega ministra Kanyo in vrhovnega vojaškega poveljnika generala Rátza. Oba ta dva dogodka sta bila velikega pomena za nadaljnji razvoj dogodkov v Podonavju, za Nemčijo, Italijo, Madžarsko in vse njene sosedne.

Rvizionizem in iz njega izvirajoči legitimizem sta tirali Madžarsko že od vsega začetka njenega nastanka po svetovni vojni v nasprotje do skoraj vseh sosednih držav in narodov. Ona je bila prva, ki je javno izjavljala, da je podpisala mirovno pogodbo le zato, ker je bila prisiljena, in da svojih aspiracij na nekdanja ogrska ozemlja nikoli ne bo opustila. Ona je bila tudi prva, ki je iskala prijateljstva in zavezništva z vsemi, ki bi kakorkoli lahko, četudi zaenkrat le moralno, podprli njena revizionistična prizadevanja. Tako se je znašla kmalu po zmagi fašizma v Italiji na strani te dinamične velesile in se zvezala z njo z najtesnejšimi vezmi. Samo njenim prizadevanjem se je posrečilo, da je navezala svojo usodo na Italijo še njena nekdanja sosedna Avstrija. Tako smo dobili trojno zvezo, zasnovano na znanih rimskih protokolah, ki je več ko deset let ovirala zблиžanje in konsolidacijo Podonavja.

Toda v zadnjih letih, zlasti še lani in letos, se je v srednji Evropi marsikaj temeljito spremenilo. Drugotni interesi so napotili Italijo, da je usmerila svoja glavna prizadevanja iz Podonavja na Sredozemlje in Afriko. Iz tega se je rodila priključitev Avstrije k Nemčiji, ki sicer nikoli ne bi bila mogoča, in iz tega je nastal tudi nov položaj za Madžarsko, ki se je nenadoma znašla v sosedstvu velike nacistične Nemčije.

S tem je bila Madžarska postavljena na veliko in usodno razpotje: ali naj sledi še dalje brezpogojno Italiji, ali naj se približa zahodnim velesilam, ali naj sledi svoji novi sosedni Nemčiji?

Bivši madžarski ministrski predsednik Bethlen si je še nedavno prizadeval v Parizu, Londonu in Budimpešti, da bi spravi Madžarsko v docela novo smer, ki bi vodila od dosedanjega politike iskanja zaveznikov za revizionizem do naslonitve na zahodni demokraciji. Italija je potom Jugoslavije posredovala pri mali antanti, da bi se likvidirali vsi spori med njo in Madžarsko, ki naj bi dobila zopet pravnoveljavno svobodo oboroževanja. Nemčija pa je povabila k Hitlerju na obisk državnega upravitelja Horthyja in vodilne budimpeštanske državnike. Prizadevanja grofa Bethlena so, kakor vse kaže, propadla, prizadevanja Italije so rodila sicer načeln uspeh s sklepi blejske konference, prvenstvene simpatije Madžarske si je pa, ako vsi znaki ne varajo, pridobila vendarle Nemčija.

Nemška pot upravitelja Horthyja ter ministrov Imredyja, Kanyo in generala Rátza z vsem svojim političnim in tudi vojaškim ozadjem nam pravi, da je na Madžarskem tudi tokrat zmagal revizionizem nad argumenti stvarnih interesov. Zdi se, da se hoče Madžarska najtesneje navezati na usodo Nemčije. Nemčija pa hoče to madžarsko nagnjenje do konca izkoristiti. Saj se v Berlinu predobro zavedajo, da so jim na vzhod odprta samo madžarska vrata in da morejo najti samo v Budimpešti zaveznika za bodoče načrte svoje ekspanzije. Tu je edino krilo, ki se da še pritisniti proti Čehoslovaki, da bo njena obkrožitev popolnejša. Da je to res tako, nam dokazuje zlasti tudi zahteva Madžarske po popolnoma drugačni ureditvi položaja svoje narodne manjšine na Čehoslovaki, kakor jo brez nadaljnega sprejema glede onih v Rumuniji in Jugoslaviji.

Na dejstvu take madžarske in nemške opredelitve najbrže ne bo več posebnih sprememb. Drugo vprašanje pa je, ali se Madžarska v polni meri zaveda usodnosti svojega koraka? Ali se zaveda, da

Energično postopanje Anglije

GENERAL FRANCO NAJ V LASTNEM INTERESU TAKOJ ODGOVORI NA ZAHTEVANA POJASNILA.

LONDON, 25. avgusta. Angleška vlada je poslala generalu Francu demaršo, v kateri zahteva nemudoma odgovor glede pojasnila o nekaterih odstavkih njegovega odgovora o odpoklicu tujih prostovoljcev. V angleški demarši se naglašja, da je takojšen odgovor burgoške vlade v njenem lastnem interesu. Čim prej me angleška vlada zahtevana pojasnila, bo sledil skupen odgovor Anglije in Francije na Francovo stališče. Odgovor bo odklonilen. Obe vladi bosta odločno zahtevali, naj Franco sprejme načela, ki so bila sporazumno z vsemi zainteresiranimi vladami, torej tudi Italije in Nemčije, postavljena v nevmeševalnem odboru. Istočasno bo storjena tudi intervencija v Rimu pri italijanski vladi.

Socialni boji v Franciji

OZADJE IN ODMEVI DALADIERJEVEGA NASTOPA. REFORMA ZAKONA O DELOVNEM ČASU. OFENZIVA LEVICE.

PARIZ, 25. avgusta. Govor ministrskega predsednika Daladierja v nedeljo, v katerem je ostro nastopil proti večnim delavskim nemirov in stavkam, je sprožil v Franciji veliko razčiščevanje notranjega položaja. Govor je bil v zvezi z zadnjo stavko pristaniških delavcev v Marseilleu in baje inspiriran s strani vojske, ki hoče imeti tudi notranje trdno in disciplinirano Francijo. Daladier je poklical ves francoski narod k delu, da se nadomesti zamujeno, ker je narodno premoženje zaradi socialnih nemirov in sabotaže silno padlo. Pozval je Francijo naj se zopet vrne k delu.

Za ponedeljek ali torek je napovedano sedaj Lebrunova vrnitev v Pariz. Takoj nato bo sklicana važna seja vlade. Sklepala bo o novelizaciji zakona o 40 ur-

nem delovnem tednu. Novi Daladierjev načrt določa tri kategorije industrijskih skupin. Industrija, ki nima dovolj naročil, ohrani 40 urni teden; industrija, ki ne more kriti konzuma, ohrani tudi 40 urni teden, a sprejeti bo morala več delavcev in povečati produkcijo; industrija, ki tudi ne krije konzuma, a ne more najti dovolj kvalificiranih delavcev za povečanje produkcije, bo dobila več kot 40 urni teden. Za večurno delo se določijo posebne mezde s poviškom 10%.

Ofenziva levičarjev proti Daladierju in novim načrtom pa se nadaljuje. Važne seje socialistov in komunistov bodo zlasti danes. Na teh sejah bo dokončno sklenjeno, kakšno stališče bodo zavzeli do vlade.

Načrt za preselitev Tirolcev

V RIMU POTRJUJEJO, DA SE HITLER IN MUSSOLINI POGAJATA ZA DOKONČNO LIKVIDACIJO VPRAŠANJA JUŽNOTIROLSKIH NEMCEV.

RIM, 25. avgusta. Tu se zatrjuje, da se Hitler in Mussolini zares pogajata o dokončni rešitvi vprašanja južnotirolskih Nemcev, katerih je po italijanskih podatkih še 215.000. Ker je Hitler slovesno proglasil Brenner za večno mejo med Nemčijo in Italijo, ni mogoča drugačna ureditev tega problema, kakor da se južnotirolska nemška narodna manjšina preseli iz Italije v Nemčijo. Ta predlog je baje sprožil Hitler sam. Preselitev bi bila prostovoljna. Izselili bi se tisti Nemci, ki bi to sami hoteli, oni, ki bi ostali, bi

se pa s tem odrekli svoji narodnosti in bi izgubili vsako pravico do kakršnekoli manjšinske zaščite. Posel izseljenih Nemcev bi odkupila Italija, vendar kupnine ne bi izročila direktno Nemčiji, ampak bi jo poračunala z izvozom blaga v Nemčijo in drugimi transakcijami. Nemčija bi naselila južnotirolske Nemce na razlaščenih veleposestvih in posestvih Habsburžanov ter drugih nasprotnikov nacističnega režima v bivši Avstriji. S tem bi bili rešeni med Nemčijo in Italijo vsi narodnostni problemi.

Izrael in Sara

BERLIN, 25. avgusta. Nemški državni »Uradni list« objavlja odredbo o uporabi zakona o spremembi židovskih krstnih in rodbinskih imen. Ta zakon določa, da bodo smeli imeti v bodoče Židje, ki so nemški državljani ali brez državljanstva, samo taka imena in priimke, ki jih bo odobrilo notranje ministrstvo. Zaenkrat bodo morali Židje dodati svojemu dosedanjemu imenu še: moški ime Izrael, ženske pa Sara. To se mora zgoditi do 1. januarja 1939. Tudi na vseh imenih firm bo moralo stati poleg dosedanjega ime Izrael ali Sara. Obenem je bil izdan seznam imen, ki veljajo kot židovska in se nemškim otrokom pri krstu ne smejo dajati, dočim bodo smeli židovski otroci odsej dobiti samo ta. Postopoma dobe Židje tudi židovske priimke.

VRBANIČ POVABLJEN NA POLJSKO.

VARŠAVA, 25. avgusta. Avala. Uradno se objavlja: Jugoslovanski minister za trgovino in industrijo dr. Milan Vrbanič bo odpotoval 2. septembra na povabilo poljske vlade z ženo za več dni na Poljsko.

LETALA S TOPOVI.

LONDON, 25. avgusta. »Daily Express« poroča, da bo angleška vlada pričela graditi v Kanadi bombnike, ki bodo še enkrat večji kakor največji dosedanj in

pričenja-igro, ki bi mogla pomeniti za njo samo izgubo celo tedaj, ako bi jo dobila? Sovraštvo je slab svetovalec. To bi bili morali v Budimpešti spoznati že iz izkušenj s svojimi zavezništvimi zadnjih petnajst let, ki niso pripeljali Madžarov niti za ped bliže uresničenju revizionističnih sanj. Naj pa bo že kakorkoli, Madžarska bo povzročala v vsakem primeru tudi š v bodoče mnogo resnih problemov v sruu srednje Evrope.

Drobne vesti

Vrvenje na gimnaziji. Na drž. realni gimnaziji v Mariboru so se danes pričeli popravni izpiti vseh razredov, ki se bodo jutri nadaljevali. V šolskem posloju je nastalo živalno vrvenje. Na hodnikih srečuješ zaskrbljene obraze dijakov, očetov in mamic. Kakor je videti po zadovoljnih obrazih profesorjev, gredo izpiti gladko izpod rok.

Lokomotiva je iztirila. Pod tovarno »Mirim« v Košakih je med premikom iztirila tovarna lokomotiva. K sreči človeških žrtev ni bilo, vendar pa je precej materialne škode.

Nesreča dveh kolesarjev. Na Ptujski cesti sta trčila kolesarja Ivan Oman in Marica Roškar, oba s Teznega. Ko sta se hotela izogniti drvečemu avtomobilu, sta se z vozili zaletela drug v drugega. Marica si je pri tem izbila več zob, Omanu pa se je kolo popolnoma strlo.

Pod kolo je na državnem mostu včeraj popoldne prišla 57-letna železničarjeva vdova Marija Kajžar. Pri padcu je žena zadobila nevarne poškodbe na levi roki.

Kolesar povozil otroka. V Mežici je pred meščansko šolo povozil kolesar Ludvik H. 7-letnega rudarjevega sina Slavka Senico. Dečka je sunek vrigel na kup gramoz, kjer je nezavesten obležal. Zadobil je hude poškodbe na obrazu in desnem očesu. Kolesar se za svojo žrtev ni zmenil marveč je brezobzirno pobegnil.

Vlom pri belem dnevu. Nekdo je okrog poldneva razbil vrata v stanovanje posestnika Jakoba Zadravca iz Ključarovec pri Ormožu, mu razbil omare in odnesel obleke in perilo. Zadravec ima nad 1800 din škode.

Iz zapuščenega mlina so odpeljali kolo. Saruga Jakob si je najprej spopodil pri ruškem kovaču Toplaku težje kladivo ter odšel z njim do zapuščenega mlina ob Lobnici, kjer je razbil veliko železno kolo vredno do 1000 din. Razbite kose sta mu pomagala odpeljati neki Kovačič in neki Kangler. Železo je prodal Saruga v Eilerjevi tovarni. Zadnje dni so jih orožniki izsledili in predali zadevo sodišču.

Svojega sodelavca okradel. Delavec Alojz Feguš s Teznega je včeraj popoldne kosil v magdalenskem parku. Med delom je odložil suknjič in ga pustil na bližnji klopi. Ko se je Feguš za nekaj trenutkov odstranil, mu je suknjič ukradel njegov sodelavec in neznanomak izginil. V suknjiču je bilo tudi nekaj denarja.

Ukradeno kolo. Trgovska pomočnica Mihaela Burja z Zg. Boča je prijavila policiji, da ji je bilo izpred neke gostilne na Vodnikovem trgu ukradeno žensko kolo znamke »Torpedo«. Kolo je bilo registrirano z ev. štev. 135395.

n. Hčerka beograjskega industrijalca je pobegnila z mladim kmečkim fantom, ki je bil zaposlen v podjetju njenega očeta. Mlada Tatjana Knežević, ki je lani maturirala, je pomagala očetu s tem, da je hodila izplačevati delavce, pri čemer se je nedavno spoznala s 24-letnim Miodragom Radovanovićem. Postala sta kmalu nerazdvojna in se vsak dan na skrivaj sestajala po poljih in gozdičih. Kadar pa je Tatjana morala biti pri očetu v Beogradu, je fantu pisala pisma, v katerih ga je nagovarjala, naj pobegne. »Jaž sem samo siromašen kmet,« je odgovarjal Miodrag. Toda dekle je vztrajalo in končno sta pobegnila v vas Bukovnik blizu Arandelovca. Ko je oče to zvedel, je odhitel za njima, in v Arandelovcu je bilo kmalu vse pokonci. Na srezkem načelstvu je prišlo do dramatičnih scen med industrijalcem in njegovim delavcem. Vse očetovo rotenje, naj mu vrne hčer, ki se je ta čas neznano kje skrivala, je bilo zaman. Kakšen konec bo imela vsa stvar, se ne ve. Najbrž pride pred sodišče.

n. Nezakonske matere bodo prihodnje dni zborovale v Beogradu. Njihova zastopnica je poslala Odvetniški zbornici pismo, v katerem prosi, naj se jugoslovanski odvetniki zavamejo za zaščito nezakonskih mater in za enakopravnost njihovih otrok. Zbrane nezakonske matere bodo izvolile odbor, ki bo imel nalogo, da pripravi vse za ustanovitev društva za zaščito nezakonskih otrok in mater.

Novice

Kamnoseška zadruga Ribnica na Pohorju

Leta 1932 je bila odpovedana služba radi zahtev po povišanju zaslužka vsem delavcem znané firme inž. Milana Lenarčiča ter Antona Resa in druga. Tukaj ugotavljam, da se skriva za „drugom“ skromni železničar Zapečnik, sedaj po vojni načelnik postaje Brezno—Ribnica. Po odpustu številnega delavstva, so nekateri našli začasno zaposlitev kot drvarji, cestni delavci in dninarji na kmetih. Nekateri delavci pa sta obe firmi sprejeli zopet na delo, razumljivo pod kakimi pogoji.

Začasno delo odpuščenih kamnosekov se je kmalu končalo, in sila je pripravila 19 korajžnih kamnosekov vseh sredstev, da so se združili v zadrugo. S pomočjo dobrih ljudi, z malo podpore od banovine in občine, so sklenili najemno pogodbo za lastni kamnolom pri posestniku Podlesniku. Največje težave niso prišle od trdega granita pač pa od sedaj konkurenčne strani, ki si je prizadevala, da se kvalificirajo granitni izdelki te zadruge kot manjvredni. Po velikih težavah pa je končno dobil granit zadruge uradno priznано najboljšo kakovost. Kvalifikacija sta dala ljubljanska univerza in gradbeno ministrstvo. Prvo naročilo za izdelke je pa dala mariborska mestna občina, ki ji je članstvo še danes globoko hvaležno, saj je takorekoč 19 družin rešila smrti od lakote.

Nato so si sledila naročila mestne občine ljubljanske, stavbenika Kiffmanna, tekstilne tovarne Rosner, fir-

me Ehrlich v Zagrebu in druga. V obupen položaj je spravil zadrugo konkurz stavbenega podjetja Dedek v Ljubljani, kjer je izgubila din 70.000. Skupno z nekaterimi drugimi udarci, je novi odbor pred 2. letoma prevzel okoli 100.000 din dolga. Zvesti naročniki: mariborska mestna občina in firma Ehrlich, so ji pomagali iz tega položaja. Z novimi naročili je zadruga (20 članov) odplačala do 5.000 din že ves dolg. Delavstvo ni nikjer zadolženo, saj ima sigurno premoženje v granitnih izdelkih, in člani zadruge ne poznajo meznega gibanja ter nobenih pritožb. Otroci so dobro nahranjeni in oskrbljeni, družine živijo v sigurni eksistenci. So to zvesti čuvaji naše državne meje in bodo tudi ostali.

Iz patriotičnih razlogov mora biti vsem odločujočim dolžnost, da kamnoseška zadruga vzame pod svoje okrilje vse kamnoseke ali vsaj čim največ, zlasti pa one, ki preko človeških običajev izgubljajo svoj skromni kruh pri konkurenčnih domačih podjetjih s fevdalnimi manirami.

To zadrugo bi morala naša javnost podpreti in pri naročilih za državne in samoupravne potrebe, ozirati se nanjo, kar bi mnogo pripomoglo k konsolidaciji naše meje, saj bi članstvo na ta način raslo in vedno sigurnejši bi bil obstanek planinskih kamnoseških družin.

Doberšek Karol, nar. poslanec.

Zanemarjenost šmarskega okraja

Šmarski okraj s sedežem v Šmarju pri Jelšah ima svojevrstno podobo in slovi v slovenski domovini kot eden najbolj zadnjih in najzapuščenejših okrajev ali sredov. Nastal je po svetovni vojni iz najoddaljenejših pokrajin ptujskega, celjskega in brežiškega okraja. Sestavljajo ga tako zvali rogaški, šmarski in kozjanski sodni okraj, razdeljen je na dve davčni področji z davkarjama v Šmarju pri Jelšah in v Kozjem. Na splošno pa ves okraj nima primerne upravnega središča; trg Šmarje pri Jelšah je čisto na periferiji, poleg vsega pa je tudi po komunikacijah s pokrajino tako slabo povezan, da narod iz oddaljenejših vasi težko vzdrži s svojim središčem potrebne stike. V gospodarskem in socialnem pogledu je ves okraj več ali manj pasiven, saj prevladuje malokmetiška posest in kočarstvo. Na drobno razparcelirana zemlja je gosto naseljena, nad 10 odstotkov prebivalstva pa se mora letno izseliti; znak, da primanjkuje zaslužka in kruha. Sličnega primera, da bi se tako visok odstotek ljudstva moral izseljevati, ne zapazimo v nobenem drugem slovenskem predelu, dasi je vsa Slovenija tovarna izseljencev in ima vsak kraj, skoraj vsaka slovenska družina zaznamovati kakega popotnika s trebihom za kruhom. Visok odstotek izseljencev je nadalje živa priča, da se za okraj do sedaj ni dosli gospodarsko ustvarjalo, da se je zanj, odnosno za njegov razvoj le malokdo ali nihče briga in da so bili ubožni prebivalci obsoletske pokrajine od matere Slovenije in Jugoslavije prav mačehovsko obdarovani.

TRIGLAVSKA JEZERA — NAŠ NARODNI PARK.

Izmed znanih Sedmerih Triglavskih jezer, ki ležijo na bohinjski strani Triglava, je eno v Italiji, šest pa na našem ozemlju. Vsa jezera so nenavadno bistra in globoka. Ker se dolina Triglavskih jezer odlikuje po bujnem alpskem rastlinstvu, ki je začelo deloma že izginjati, je dolina Triglavskih jezer proglašena za narodni park.

STOTISOČE DOBIJO ZA ŽABE IN PIJAVKE

Štiri petine Neretljanske Krajine pokriva močvirje. Po nočeh brodijo po teh mlakah vaščani na posebnih čolnih in s pomočjo luči love žabe, ki se zaslepljene po močni luči pomikajo proti površju. Se več pa dobijo kmetje za pijavke.

Ko pijavke čutijo, da kdo brodi po vodi, se zberejo na tistem kraju. To kmetje izkoriščajo. S čolni se vozijo preko vode in z vesli ploskajo po vodi. Ko se pijavke zberejo, jih zajamejo v platnene vreče in jih pozneje drago prodajo trgovcem. Prenekaterokrat jim vrže lov v enem dnevu do sto dinarjev.

BEG DVEH ZALJUBLJENIH GOBAVCEV IZ SARAJEVSKE BOLNISNICE.

Osemnajst gobavcev, živih okostnjakov, čaka na smrt v posebnem oddelku sarajevske državne bolnišnice. Pred dnevi so pripeljali v ta žalostni dom Jura Zeba in njegovo ljubico Jeko Koljančič ter njuna dva otroka. Vsi štirje so oboleli za to strašno boleznijo. Toda velika ljubezen med Jurom in Jeko ni prenesla utesnitve v tem pustem, mračnem domu izgubljenecv in prvo priliko sta izrabila, da sta ušla v svobodo. Orožništvo in policija sta noč in dan na delu, da ju vlovita, toda ves dosedanj trud je bil zaman. Najbrž se skrivata kje v gozdovih in vživata zadnje trenutke goreče ljubezni.

o Rojstni dan kralja Petra II. bo slovenska prestolnica Ljubljana letos, ob 20letnici Jugoslavije, proslavila na posebno svečan način. S sodelovanjem vseh narodnih društev pripravlja mestno poglavarstvo program slavnosti, ki začno že na predvečer kraljevega rojstnega dne.

Kongres Pax Romana v Rogški Slatini. V ponedeljek je prišel v Rogški Slatini 17. kongres Pax Romana, ki mu prisostvuje okoli 100 delegatov iz Francije, Anglije, USA, Holandske, Luksenburga, Švice, Poljske, Češkoslovaške, Madžarske, Romunije, Bolgarije, Litve, Španije in Jugoslavije. Pokroviteljstvo nad kongresom ima jugoslovanski episkopat z nuncijem, g. Felicejem, častni predsednik pa je minister dr. Korošec. Kongresu bo prisostvoval tudi predstavnik Društva narodov Jean Daniele Montanac. Drugi del kongresa bo na Bledu.

o Slovenski otroci z Westfalskega so prišli obiskat svojo domovino. Skupina, ki šteje 38 otrok in ki jo vodi g. Mirko Kranjc, jugoslovanski izseljenski delegat v Düsseldorfu, se je pripeljala preko Jelenic v Ljubljano, odtam pa se je podala včeraj v Kraljevo, kjer bodo ostali otroci tri tedne na počitnicah.

o Proslava desetletnice aerokluba »Naša krila« v Celju bo v nedeljo v Levcu pri Celju. Proslava bo združena z blagoslovitvijo novih jadralnih letal in z mitingom, na katerem bodo sodelovala tudi motorna letala.

o Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani, ki se je v Avstriji imenovala »Katoliška tiskarna« in je doslej bila zadruga, se je sedaj izpremenila v družbo z omejeno zavezo. Poslovodje nove družbe so: Anton Čadež, tajnik KTD, dr. T. Klinar, stolni kanonik in župnik, dr. Fr. Kulovec, senator, dr. Al. Odar, univ. profesor, dr. G. Pečjak, predsednik KTD, Ignacij Zaplotnik, katehet, J. Košiček, urednik, vsi v Ljubljani.

140 slovenskih rudarjev iz Francije je prispelo v Ljubljano, da obiščajo domače kraje. Večinoma so to rudarji, ki so zaposleni v revirju Moselle. V domovini ostanejo tri tedne.

o Kmetijski fantje in dekleta prirede v nedeljo, 28. avgusta, na raznih krajih severne Slovenije kmetске veselice v zvezi s tekmami koscev. V Št. Pavlu v Preboldu bo ta dan tombola, v prekmurskih Gor. Petrovcih bo tekma koscev, v Dramljah pri Celju pa ob proslavi desetletnice društvenega obstoja velika tekma koscev s kmetsko veselico.

o Zlato poroko sta obhajala v Ribnici na Pohorju zakonska Ivan in Ivana Pušnik. Jubilanta, ki sta oba še pri najboljših močeh in zdravju, štejeta skupaj 149 let.

o Nesreča v rudniku. V rudniku v Ljubljah je rudniškega paznika g. Frana Podlesnika zadela jamski voz, ki se je bil prevrnil, in ga težko poškodoval na glavi.

o Stavka pečarskih pomočnikov v Ljubljani. Okoli 70 delavcev pečarske stroke v Ljubljani in okolici je stopilo v štrajk. Zahtevajo kolektivno pogodbo in 33% zvišanje mezd.

o Razne nezgode. Pri delu v kočevskih gozdovih se je na tesarja Josipa Lučiča iz Morave pri Kočevju zvalilo deblo in mu zdrobilo levo nogo. Usnjarskemu vajencu Leopoldu Rapovšu v Rokronogu je med delom stroj odrezal tri prste na roki. V Breznu pri Vitanju si je posestnik Anton Češko, ko je hotel ukrotiti uporno govedo, zlomil desno roko.

o Velika revija sodobne slovenske likovne umetnosti bo od 1. do 12. septembra na ljubljanskem velesejmu. Štirideset umetnikov je že prijavilo svojo udeležbo.

o 44. razstavna prireditev ljubljanskega velesejma bo letošnji jesenki velesejm od 1. do 12. septembra. Jesenske prireditve „Ljubljana v jeseni“ so redno dopolnilo spomladanskemu velesejmu, ki ima predvsem industrijski in obrtni značaj. Na odhodni postajni blagajni je treba kupiti celo vozno karto do Ljubljane in še rumeno železniško izkaznico za din 2.—. Na velesejmu se dobi velesejemsko legitimacijo in potrdilo o obisku, nakar ima obiskovalec brezplačen povratek.

n Dr. Maček častni občan — tudi v lastnem kraju. Ne mine teden, včasih tudi dan ne, da ne bi katera hrvatska občina imenovala dr. Mačka za svojega častnega občana. Končno ga je imenovala za častnega meščana jastrebarska občina iz katere je dr. Maček doma.

n Zveza gostinskih organizacij bo zborovala 26. avgusta v Beogradu. Na dnevnem redu je med drugim reforma obrtnega zakona, klasifikacija gostinskih podjetij in maksimiranje cen.

n Prvi otroški umetniški festival bo v Beogradu meseca oktobra. Na festivalu bodo tekmovali učenci ljudskih in srednjih šol z narodnimi pesmami in igrani.

n 3.112.000 din za regulacijo Mure in Drave. Ministrstvo je odobrilo 2 milijona za regulacijo Drave in 1.112.000 din za regulacijo Mure. Denar je vzet iz kredita za javna dela. Dela bo izvedel tehnični oddelek v Varaždinu.

n Za balkansko Olimpiado v Beogradu od 16. do 18. septembra bodo izšle posebne poštne znamke po 50 par, 1 din, 1.50 in 2 din.

n Nevihta v Primorju. V Primorju je divjala nevihta, ki je uničila nekoliko ribiških ladij.

n Zračna zveza Beograd—Podgorica—Tirana. Naš Aeroput je otvoril zračno zvezo na progi Beograd—Podgorica—

Od 1. do 12. septembra

LJUBLJANSKI VELESEJEM

Polovična vozina na železnici, parobrodih. Na odhodni železniški postaji kupite rumeno legitimacijo za Din 2.—.

Mednarodna razstava fotografije in filma. Umetnostna razstava. Gospodinska razstava. Vzoren sadni vrt. Obrt, industrija, pohišstvo, aeroplani, avtomobili. Plemenski psi 1. in 2. IX. Tekma harmonikarjev 11. IX.

Lepo zabavišče, velikomesten variete.

Nagradno žrebanje. Darila za obiskovalce velesejma: motorno kolo, radio-aparat, šivalni stroj, 30 koles.

Tirana. Otvoritvi so prisostvovali osebje našega aeroputa ter vojaške in druge ugledne osebnosti; dalje tajnik albanskega poslanstva s poslaniškim osebjem.

n. Pod Ivančico so odkrili nove plasti premoga. Po dolgotrajnem iskanju na obronkih Ivančice pri Varaždinu so končno odkrili nove plasti svetlega premoga najboljše kakovosti. Po mišljenju strokovnjakov predstavljajo geološke formacije premogovnih plasti v Golubovcu in v okolici Ivanca nekako nadaljevanje premogovne baze, ki gre iz Zajezde in Budinščine preko Golubovca do Rado-boja. Tehnični poskusi pri železnici so pokazali, da je na lokomotivi izhlapevalo 4,4 do 4,8 ton vode pri eni tont premo-ga; sam premog pa je razvil 5.500 kalorij.

n. Sprejem gojencev v Zadržno-vinarsko šolo v Vrhu. Uprava Zadržno-vinarske šole donavske banovine je izdala razpis za sprejem gojencev v imenovano šolo. V to šolo, ki traja 2 leti, se bodo sprejemali le prosilci, ki niso mlajši od 15 let. Pogoji so interesentom na vpogled v pisarni Zbornice za TOI v Ljubljani.

n Odkrit izropan rimski grob. Pri kanalizacijskih delih v Osijeku so delavci odkrili grob iz rimske dobe. Kustos osiješkega muzeja dr. Vjekoslav Buntek je dognal pri razgledovanju terena, da je bil grob že enkrat odprt in oropan.

n. Zahotelo se mu je mučeniške glo-riole. Kmet Joza Vidaković iz Zadubrav-lja pri Slov. Brodu je začel hoditi zadnje čase svoja pota. Govoril je kmetom o nečem novem . . . Lepega dne pa se mu je zahotelo, da bi postal nekaj mučenik v vasi. Odšel je ponoči na svoje polje in pokosil nedozorelo koruzo. Zjutraj je prijavil nesrčo orožništvu, ki so trdo pri-jemali kmete, vendar niso mogli ničesar odkriti. Zdi se, da je bilo to za zmeša-nega kmeta vsekakor premalo. Zato je ustrelil iz svoje hiše proti vaški poti in znova javil orožništvu, kako mu je nekdo stregel po življenju. Pri preiskavi pa je eden orožnikov opazil po luknji na cvet-ličnem loncu, da je bilo streljano iz hiše, ne pa s ceste v hišo. Zdaj so kmeta trdo pri-jeli; končno je priznal, da je hotel postati mučenik. Zagovarjati se bo moral pred sodiščem, ker je zavajal oblastva v zmojo.

n. Zbal se je izpita in pobegnil od do-ma 17-letni Radomir Hadži-Manić, sin poštnega šefa iz Vlasotinca. Doma je pustil pismo, v katerem pravi, da ne bo delal izpita in da si niti ne želi nadalje-vati šole. Do sedaj niso odkrili za njim nikake sledi.

n. 82letni starček se je obesil, da bi videl, kako je na onem svetu. Premožen kmet Tomo Đurinec iz križevske okoli-ce, se je obesil, ker ga ta svet ni čisto nič več zanimal, in ker ni vedel čemu naj še živi. V pismu, v katerem se opravi-čuje, naj mu ne zamerijo tega koraka, pravi, da ga je zadnja leta vse bolj za-nimalo, kako je na onem svetu. Končno je bil že tako radoveden, da ni mogel več počakati na smrt ter se je obesil sam.

n. Cigani so hoteli ugrabiti petletnega otroka. Iz Osijeka poročajo, da je hotel neki cigan odnesti v znanih vinogradih na Daljski planini iz skupine otrok, ki so se igrali pri nekem studentu, petletnega Štefana Puštaja. Otroci pa so k sreči za-gnali krik, da so pritekli sosede in se zagnali za ciganom, ki je moral spustiti otroka. Za ciganom je izginila vsaka sled.

Maribor

Mariborsko kulturno življenje

Obmejni položaj in sosedstvo naroda z veliko politično in kulturno tradicijo daje Mariboru posebno v zadnjem času vedno večji pomen, ki že daleč presega materialne moči sorazmerno malega mesta, čigar jedro prebivalstva in predmetno zaledje tvori v veliki večini industrijski in deloma tudi obrtniški proletariat. Teh dveh dejstev, obmejnega položaja in delavske strukture Maribora se moramo vedno in ob vsaki priliki zavedati, pa bodisi da razpravljamo o gospodarskem, socialnem, političnem, ali pa o kulturnem življenju.

Morda je izmed vseh na kulturnem področju položaj Maribora še najmanj jasan. Kako malo naših kulturnih ustanov se n. pr. zaveda bistvenega razločka med mariborsko in, recimo, ljubljansko več ali manj uradniško in študentsko publiko. In vendar je prav kulturno delo v Mariboru važnejše od marsikaterih političnih sporčkov, saj se da dobiti le tu tista trdna narodnostna opora, ki bo pravi in neomahljivi jez pred vsakršnim tujim, oziroma potujočevalnim hudournikom.

Zavedati se moramo, da je nekaj kilometrov proti severu mesto, ki ima na razpolago vsa materialna sredstva za podpiranje in dvigovanje kulturega življenja, posebno pa — in to je najvažnejše — vso moralno podporo 70 milijonskega naroda.

Mi v Mariboru vsega tega nimamo. Naša materialna sredstva so pičila, moralna podpora slovenske sredine nam je merjena le skopo. Potrebna bi nam bila domača propaganda, ki bi zainteresirala vse slovensko zaledje, čim bolj smotno organizirano kulturno delo in aktivizacija vseh elementov, ki pridejo kot kulturni konsument oziroma producent v poštev. Samo tako bomo nadomestili, kar nam za kulturno tekmovalstvo manjka.

Priznati moramo, da se je na tem področju v zadnjem času že nekaj storilo. Slovenska reprezentativna razstava likovnih umetnikov, ki je tako nedvoumno manifestirala našo umetniško in kulturno silo, je bil uspeh, ki nam kaže tudi v bodočnost. Tudi razstava »Maribor 1918—1938« je mnogo storila za našo propagando, saj so prinašali poročila o njej celo srbski listi.

Naša napaka je, da prepuščamo svoje velike zadeve tako radi le slučajnim rešitvam, namesto da bi s premislekom in načrtom delo tudi organizirali. Seveda ne z odbori in odseki, ampak z javno diskusijo. Saj bi se dalo narediti še toliko. Recitacijski večeri, ki bi pritegnili tudi književnike iz Ljubljane in bivše Kranjske, morebitna gledališka gostova-

nja — tu bi ne smelo biti finančnih pomislekov —, predavanja predavateljev iz Ljubljane in sploh čim tesnejše kulturne vezi s slovensko sredino, vse to bi mnogo prineslo k neki kulturni okrepitvi Maribora.

Zajeti moramo vse ljudstvo in mu pomagati, da se kulturno udejstvuje, ne le pasivno, ampak tudi aktivno. Svetovno-nazorska ali politična tesnosrčnost tu absolutno ne bi bila na mestu. Vse, kar je slovenskega in kaže željo po kulturnem udejstvovanju, zasluži največjo moralno, pa tudi gmotno podporo. Spore in škodoželjnost prepustimo tistim, ki jim to ne škodi tako kakor nam tu na meji.

Pred časom je na primer padel predlog za delavski abonma v gledališču. Škoda bi bilo, če bi ta misel zamrla! Sploh bi se dalo naše gledališče ljudstvu še bolj približati. Gledališki list, ki bi na kakih štirih straneh informiral obiskovalca o delu, ki ga bo gledal, bi pač finančno ne obremenjeval preveč, a bi mnogo koristil popularizaciji našega gledališča tudi pri tistih slojih, ki jim izobrazba ne daje dovolj opore za razumevanje težjih iger. Tudi Ljudska univerza bi se morda dala vendarle bolj usmeriti v ljudstvo. Saj ne more biti njen namen, da vzgaja zgolj naše razumništvo. Kaj bi bilo, če bi Ljudska univerza v začetku leta objavila nekaj načrt predavanj ter bi s tem sprožila diskusijo, ki bi dala gotovo kako dobro pobudo?

Vse to so samo na videz drobnosti. V resnici bi menda mnogo pripomogle k pospeševanju našega kulturnega življenja.

Porast vlog pri slovenskih hranilnicah. V juliju so narasle vloge pri slovenskih hranilnicah za 21,5 mil. To dokazuje, da se zaupanje v hranilnice in denarne zavode stalno dviga.

Madžarski zdravniki in novinarji pridejo v Maribor. V kratkem bo, kakor lani, tudi letos skupina madžarskih zdravnikov in novinarjev obiskala našo državo. Ob tej priliki bodo Madžari prišli tudi v Maribor, da si ogledajo tukajšnje krajevne lepote in zanimivosti.

Modernizacija ceste Maribor-Pesnica Za 12. september je razpisana na tehničnem oddelku okrajnega načelstva Maribor levi breg ponudbena licitacija za zgraditev sodobnega cestišča z malimi kockami na odseku Maribor-Pesnica od km 138 do km 141,7. Proračun stroškov znaša 4,538,232 dinarjev.

Elektriški kabel na Ruški cesti. Mariborsko mestno elektriško podjetje je pričelo te dni kopati jarek na Ruški cesti pred koroškim kolodvorom, kjer bo po-

ložen elektriški kabel. S tem bo omogočena racionalnejša elektrifikacija tega dela mesta in Studencev.

m. Tlakovanje dovozov na državnem mostu. Mestna občina je po sporazumu z državo pričela na novo tlakovati oba dovoza na naš državni most, ki sta bila sedaj vsa polna nevarnih kotanj.

m. Drž. realna gimnazija v Mariboru. Vpisovanje v I. razred bo 5. septembra od 8. do 11. ure. Za vpisovanje v ostale razrede veljajo navedbe v izveštju. Brez vseh potrebnih vpisnih listin ne bo mogel biti vpisan nihče. Otvoritevna služba božja bo 12. septembra ob 8. uri v stolnici; po maši se zberejo učenci v svojih učilnicah.

Tujski promet v Limbušu pri Mariboru je letos izredno zadovoljiv, saj je bilo 130 tujecev. Med letoviščarji je bilo največ Nemcev, mnogo pa je bilo tudi Banačnov in Spličanov. Mariborčani si postavljajo v Limbušu letne vile, ki so kraju v okras in v korist tujskemu prometu.

m. Dijaški kuhinji v Mariboru je podaril g. dr. Anton Hrovat, primarij v Ormožu, 150 din mesto cvetja na krsto rajnega Mr. Bogota Orožna, lekarnarja v Ptuj. Zvestemu prijatelju revnega dijaštva se društveni odbor najlepše zahvaljuje.

m. Razglas. Mestno poglavarstvo v Mariboru je že ponovno opozorilo, da se smejo greznice v mestnem okolju izpraznjevati samo s pnevmatičnimi aparati in da je zajemanje fekalij iz greznic iz zdravstvenih ozirov prepovedano. Mestno poglavarstvo opozarja ponovno na prepoved zajemanja fekalij. Ob enem naznanja, da ne smejo vozovi za fekalije brez pnevmatičnih priprav voziti iz dežele v mesto. Predslojstvo mestne policije v Mariboru bo vsakega hišnega posestnika in lastnika vozil, ki se proti gornji naredbi pregreši, naznanilo in se bo proti njemu postopalo z denarnimi oziroma zapornimi kaznimi kar najostreje.

m. »Kraljica Marija« 17.500 tonski, največji luksuzni parnik naše mornarice vabi na zadnje potovanje od 24. septembra do 14. oktobra. Podrobne informacije, prospekte itd. dobite pri »Putniku«, Maribor, Celje, Ptuj in Rogaška Slatina.

*** Polovična voznina.** Jesenski ljubljanski velesojem bo od 1. do 12. septembra. Generalna direkcija državnih železnic je odobrila polovično voznino v Ljubljano od 27. avgusta do 12. septembra, za povratek pa od 1. do 17. septembra. Obiskovalci ljubljanskega velesoja, ki hočejo uživati 50% popust na železnica, naj kupijo na odhodni postaji ali pri Putniku direktno celo vozno karto do Ljubljane in rumeno železniško izkaznico za

din 2. Železniške karte pri prihodu v Ljubljano ne smejo oddati, ker velja ta skupno z železniško rumeno izkaznico, na kateri se potrdi obisk velesoja, za brezplačen povratek do odhodne postaje. Legitimacije za vstop na velesojem se kupijo v Ljubljani na velesojmu pri blagajni.

*** Veseli in lepi Dunaj vabi!** Putnikov izlet z luksuznim avtomobilom od 10. do 12. septembra. Priložnost za obisk jesenskega velesoja! Vožnja le Din 260.—. Prijavite se čimprej pri Putniku Maribor, Celje, Ptuj.

*** Moderne električne ure** s priključitvijo na tok pri M. Ilger-jevem sinu, javnelirju, Gosposka 15. Prodaja tudi na obroke brez povišanja cen.

*** Divne pokrajinske lepote,** divjeromantična jezera, čarobno morje obiščete najudobnejše ob priliki Putnikovega izleta z modernim avtomobilom od 3. do 6. septembra (4 dni): Plitvička jezera - Crikvenica, popolen aranžman le Din 650. Zahtevajte prospekte, prijavite se takoj pri Putniku Maribor, Celje, Ptuj.

*** Snežni prestrezniki.** V izogib vsakoletnim številnim nesrečam radi s streh padajočega snega in v svrhu nemotenega prometa na hodnikih in ulicah, je odredilo mestno poglavarstvo mariborsko namestitev strešnih snežnih prestreznikov. Tozadavni razglas in seznam ulic sta na razpolago v pisarni Društva hišnih posetnikov, v sobi 4 mestnega gradbenega urada in sta pritrjena na mestni uradni deski.

*** Kolonija Jadranske straže** se vrača iz Bakra dne 26. t. m. z vlakom, ki prispe v Maribor ob ¾ na 12. Prosijo se starši, da počakajo svojo deco na postaji.

m. V nedeljo vsi v Kamnico! Mariborska moška podružnica CMD vabi Cirilmetodarje in prijatelje dne 28. t. m. popoldne v prijateljsko Kamnico, kjer uprizori tamkajšnja podružnica CMD ponovno ljudsko igró Divji lovec ob sodelovanju Trgovskega pevskega društva iz Maribora. Dolžnost narodne javnosti je, da podpre požrtvovalne sodele pri njihovem kulturnem in narodno-obrambnem delu!

POGOJ ZA SKLENITEV ZAKONA.

Ne smeli bi dovoliti, da skleneta zakon dva človeka, dokler nista on in ona dokazala, da sta vzdržala skupaj na štirtedenskem potovanju. (Maurice Dekobra.)

IZ SODIŠČA.

»Zakaj ste pri zasliševanju navedli napačno ime?«

»Bil sem tako razburjen, da se še sam nisem poznal.«

Kultura

Madžarska gledališka umetnost

Od vseh narodov, na katere Slovenci mejimo, so nam Madžari najmanj znani. Z njimi nimamo ne gospodarskih ne kulturnih ali drugih stikov. Prevodov iz madžarske literature skoraj ne poznamo in neznani so nam večinoma celo najznamenitejši madžarski pisatelji. Še manj pa poznajo Madžari nas. Šele nedavno so sploh izvedeli za našo literaturo, ko so dobili prvi prevod Cankarjevega »Hlapca Jerneja« in »Kralja Matjaža«. Ti dve deli našega velikega pripovednika, ki ju je prevedel v madžarščino naš prekmurški rojak dr. Agoston Pavel in izdal v skupni knjigi, sta vzbudili zato resnično presečenec.

Kar velja za literaturo, velja seveda tudi za gledališče, dasi smo pred leti videli celo v Mariboru eno ali dve madžarski drami, ki sta po kdo ve kakšnih ovinkih priromali do nas. In vendar imajo Madžari visoko razvito dramsko literaturo in gledališče, ki stoji na visoki evropski ravni. O tej ravni in madžarskih gledaliških razmerah poročala zelo informativno v zadnji številki tednika »Die Welt am Sonntag« njegov budimpeštanski kulturni referent — ge —.

Budimpešta ima, pravi — ge —, prav posebno gledališko ozračje. Mnogi madžarski odski pisatelji prodirajo z uspehom v svet in postajajo znani po vseh evropskih in ameriških kulturnih središčih. De-

la Franca Molnárja, Ludvika Birója, Melhiorja Lengyela, Ludvika Fodorja in drugih avtorjev so splošno znani in so mnogo pripomogle do madžarskega kulturnega ugleda v svetu. Veliki uspehi dram teh pisateljev pa ne izvirajo samo iz njihove umetniške vrednosti, ampak celo veliko bolj iz visoke ravni madžarske igralske umetnosti, ki ima lepo vrsto velikih in resnih oblikovalcev, ter iz res izvrstne in dobrih domislekov polne madžarske kritike, ki jim zna dati primerno rezonanco.

Sodelovanje pisatelja, igralca in kritika je na Madžarskem tako popolno, da se morebitne »šibkosti« na eni strani take rekoč igraje popravijo s pomočjo druge strani. Tam, kjer zmanjka pisatelju moči, mu priskoči na pomoč dober igralec, a kjer si oba skupaj ne moreta pomagati, jima prav gotovo pokaže pot kritika. Tako se je vsem trem skupaj posrečilo vzbuditi v javnosti neverjetno zanimanje za gledališče. Gledališki problemi so v Budimpešti predmet javnih razgovorov, zato se ne smemo prav nič čuditi, da so madžarski avtorji dosegli v svetu take uspehe, kakor jih oni sosednih narodov še vedno ne morejo. Vse pri tem seveda ni tako sončno, toda priznati je treba, da si je madžarsko gledališče znalo pridobiti v razmeroma kratkem času svetovno veljavo.

Veliko budimpeštansko državno gledališče, kakor tudi »Vigszínház«, »Magyar színház« in »Belvarosi színház« so odri resnih in visokih umetniških prizadevanj, ki so si ustvarili svojo lastno tehniko in

svojo lastno igralsko noto. Toda v najnovejšem času se pojavljajo tudi tu nove smeri, katerih cilj je ustvariti do vseh nasledkov samobitno, res madžarsko gledališče. Te smeri se bore proti kozmopolitski gledališki tradiciji in iščejo temeljnih elementov za reformo v stari madžarski igralski bitnosti. Ta boj proti internacionalnemu, in kakor nekateri pravijo, celo anacionalnemu gledališču, ima celo neka politična ozadja. Naperjen je mimo drugega tudi proti Židom, ki so se doslej precej vidno udejstvovali v madžarskem gledališkem življenju, tako umetniškem kakor upravnem. Novi razizem posega krepko na to področje.

Ta boj se blje tudi v tisku, in na Madžarskem išče vse novih poti: v literaturi, časništvu in umetnosti. Med dnevniki stoji v prvi bojni vrsti »Magyar Hirlap« in »A Nemzet«, a slede jima polagoma tudi drugi v središču in provinci. Kakšni bodo sadovi teh novih prizadevanj, bo pokazala seveda šele bodočnost.

k. Zbrana dela Stanislavskega. Neko moskovsko založništvo bo izdalo veliko avtobiografsko delo umrlega Konstantina Stanislavskega »Dnevnik mladosti«. Nadalje izidejo leta 1939 kompletna zbrana dela Stanislavskega, ki obsegajo »Življenje v umetnosti«, njegov poslednji spis »Igralčevo delo«, vse njegove literarno-znanstvene študije in izreke o gledališki umetnosti, kakor tudi nekatere režiserske izvode iger, ki jih je postavil na oder on. Ob štirinajsti obletnici mo-

kovskega umetniškega gledališča, ki jo bodo slavili letošnjo jesen, izide pa monografija o Stanislavskem.

k D 38. E. F. Burjan, praški avantgardni režiser bo otvoril v svojem gledališču novo sezono z »Revolucijsko trilogijo« Viktora Dyka. Cela sezona bo v znamenju 20 letnice Češkoslovaške svobode.

k Letošnja Goethejeva nagrada, ki jo bodo podelili z ozirom na 75 letnico ustanovitve Goethejevega doma v Frankfurtu ob Meni še posebno slavnostno (dne 28. avgusta), je bila soglasno podeljena pesniku Hansu Carossi, ki je nedavno predaval o priliki Goethejeve proslave v Weimerju o Goethejevem vplivu na sedanost. Hans Carossa je enajsti nosilec te velike nemške nagrade, ki so jo osnovali le 1926 in prvokrat podelili 1927. Pred njim so dobili to nagrado Stefan George, Albert Schweitzer, Richarda Huch, Leopold Ziegler, Gerhard Hauptmann, Hermann Stehn, Hans Pfitzner, Herman Stegemann Georg Kolbe in Envin Kolbenheyer. Hans Carossa, ki je danes poleg Paula Ernsta eden največjih pisateljev Tretjega rajha, je napisal knjigo spominov »konec doktorja Bürgerja«, razen tega pa še »Romunski dnevnik«, »Mladost«, »Spremljanje mladosti«, »Skrivnost zrelega življenja« in nekaj drugih, ki v njih poveličuje etiko dovršenega dejanja, iz katerega izvaja svojo življenjsko filozofijo. Po poklicu je zdravnik, rojen je v Monakovem in letos obhaja 60letnico življenja.

Sport

s Kukuljevič-Punčec v Ameriki premagana. Na teniškem turnirju za prvenstvo Amerike sta v Brooklynu nastopila v igri v dvojce tudi naša mušketirja Kukuljevič in Punčec. Včeraj sta na veliko iznenadenje gledalcev zgubila proti amerškemu paru Babitt-Quesy.

s V nedeljo bo v Mariboru gostoval SK Celje, ki bo odigral revanžno tekmo proti ISSK Mariboru. Tekma bo ob pol 17. uri na igrišču SK Rapida.

s Pleteršek in Goršek na lahhoatletskem prvenstvu Evrope. V dneh od 3. do 6. septembra bo v Parizu evropsko prvenstvo lahhoatletike. Jugoslavijo bosta zastopala v teku na 800 m Emil Goršek in v teku na 400 m France Pleteršek, oba od ljubljanskega Primorja.

s Češkoslovaške plavalke premagale madžarske. Na mednarodnih plavalnih tekmah v Budimpešti so češkoslovaške plavalke premagale madžarske z rezultatom 35:28. Šramkova je dosegla novi češkoslovaški rekord na 4000 m prosto plavanje.

s Dva nova rekorda v Norveški. Na državnem prvenstvu v Oslu je Sjövall postavil dva nova norveška rekorda v teku na 100 m s časom 10.4 sek. in v teku na 200 m s časom 21.8 sek.

s Naša postava proti Češkoslovaški. Za nedeljsko meddržavno nogometno tekmo v Jugoslaviji: Češkoslovaška, ki bo v Zagrebu, je določena naslednja naša enajstorica: Glazer, Hügl, Matošič, Lechner, Jazbinšek, Kokotović, Šipoš, Antolković, Aca Petrović, Čabrić in Zečević. Tekmo bo vodil mednarodni švicarski sodnik Vietrich.

s Priprave za IX. balkanske igre, ki se bodo pričele 11. septembra v Beogradu, so v polnem teku. V Beograd prihajajo že prvi udeleženci balkanskih iger, ki že pridno trenirajo.

Sokolstvo

s. Kdaj dobi Tezno sokolski dom? Sokolsko društvo na Teznu je zelo delavno in številčno ne zaostaja za drugimi okoliškimi društvi. Ima zelo lepo urejeno letno telovadišče, le sokolski dom mu je potreben. Med tezenskimi Sokoli se je pričela zato živahna akcija za zgraditev doma. Seveda tega načrta ni mogoče takoj uresničiti, z dobro voljo in sokolsko vztrajnostjo pa bo mogoče premagati vse ovire.

Spomnite se CMD!

KRALJICA MARIJA ROMUNSKA:

Zgodba mojega življenja

Njena velika vrlina so bile pravljice. Seznanjala nas je s čarom »Bibliothèque Rose«. »Les Memoires d'un Ane« so bili v tej knjigi naša najljubša zgodba. Citali pa smo tudi »Sans Famille«, »Robinson Suisse« in pozneje »Les enfants du Capitaine Grant«. Zgodbe nam je čitala mademoiselle med tem, ko smo trpeli muke vsakodnevnega enournega ležanja na hrbtih na trdih tleh. To je bil neki telovadno-zdravstveni predpis zaradi ravne drže.

Med čitanjem so njene roke nenehoma pletle nogavice. Pletenje nogavic je bilo za mlada dekleta izraz posebne odlike. Meni je vzbujalo zaokroževanje pete misli na zemljepis Švice z gorami in jezeri na obeh straneh pogorij. Kraljica Viktorija je nekoč naročila Milaisu, da me je naslikal pri pletenju nogavice. Slika visi še vedno v Windsorju.

V tistem času nas je obiskal tudi Winston Churchill. Bil je rdečelas, poln peg po obrazu, predrzen in je odkrito preziral vse »avtoritete«. Čutila sva neko posebno nagnjenje drug do drugega. V začetku sva skrbno skrivala to svojo nedolžno skrivnost. Toda počasi je naš rdečelas gost opustil vse pretvarjanje in mi odkrito priznal svojo ljubezen ter pred pričami izjavil, da se bo poročil z menoj takoj, čim bom dovolj stara. Zdi se mi, da mama ni bila posebno trdno prepričana o tem, da bi občevanje z njim dvigalo naše dobro obnašanje. Meni pa je ostal ta kratki obisk mladega Winstona pri nas v prijetnem spominu, in moram se še dandanes smejati, kadar se spomnim zvitega pogleda njegovih oči, med katerimi se je dvigal zelo bojevit nos, in predrznega izraza njegovega obličja, kadar ga je kdo grajal.

Na osbornski park so mejili veliki nasadi sosednega veleposestva. Vhodna vrata obeh posestev so si

Gospodarstvo

Narodna banka daje poslovne kredite

Dolgo vrsto let so se naši trgovci borili za dosego cenjenih poslovnih kreditov pri Narodni banki, ki bi jim omogočile konkurenčno sposobnost in s tem možnost večje zaposlitve delovne sile, ali vsi njihovi naporji so bili doslej zaman. Sedaj se je na splošen pritisk gospodarskih organizacij Narodna banka le odločila, da tudi s svoje strani podpira našo trgovino.

Po vestih iz Beograda bo Narodna banka dovoljevala trgovcem menične kredite v višini 50.000 do 100.000 dinarjev za razne poslovne namene. Posojila so kratkoročna in se imajo odplačevati

NEZADOVOLJSTVO IZVOZNIKOV S POLITIKO NARODNE BANKE.

Pod tem naslovom priobčuje Trgovski list članek, v katerem piše o padcu klirinske marke baš sedaj, tik pred sadnim izvozom. Nemška marka je najvažnejša tuja deviza, ker je promet z Nemčijo skoraj polovico vse naše zunanje trgovine. Če ta deviza valovi, je onemogočena našim tvrdkam v prometu z Nemčijo sleherna kalkulacija in predvsem vsaka dolgoročna kupčija. Koristi od tega ima le Prizad in tujci. Razburjenje nekaterih tvrdk ob zadnjem padcu marke, je zato razumljivo. Dolžnost Narodne banke bi bila, da posreduje tudi ob teh primerih, ne pa da uporablja svojo pravico samo za odkup deviz po ugodnem tečaju. Nastopiti bi morala vselej, kadar marka pada in kadar skače, ker ji to omogočajo njene rezerve, podobno kakor jih redno uporablja pri funtu. Res ni razvidno, zakaj se ne bi Narodna banka držala te svoje dolžnosti in skrbela za red v zunanji trgovini.

g. Hmeljarna, prvi jugoslovanski zavod za skladiščenje in konzerviranje hmelja, r. z. z. o. z. v Žalcu, se v smislu sklepa občnega zbora, ki je bil te dni, likvidira. Terjatve naj se prijavijo do 15. novembra t. l. likvidatorjem.

g. Letošnji izvoz jugoslovanske pšenice je samo v prvih treh tednih tega meseca znašal okoli 1300 vagonov, kar predstavlja 20 milijonov dinarjev.

g. Jugoslovanski zaklani piščanci se prodajajo na Češkoslovaškem po 18.30 in kokoši po 16 dinarjev za kilogram, franko Praga. V Italiji stane živa perutnina iz Jugoslavije 5.30 lir za kilogram.

g. Močan izvoz konj iz Medmurja. Nemci se zadnje čase zelo zanimajo za konje v naših krajih. Zlasti velja to za Medmurje, kjer je bilo za nemški račun

v petih trimesečnih obrokih, torej v 15 mesecih. Obrestna mera znaša 5% letno.

Kakor smo izvedeli, nasvetujejo na merodajnih mestih trgovcem, ki se nameravajo poslužiti cenjenih kreditov Narodne banke, naj se pravočasno obrnejo do banke s prošnjo za posojilo in naj imajo pripravljene vse listine, ki bi se od njih zahtevale. Prošnje se bodo sicer po zatrevanju s poučene strani reševale hitro, vendar poteče nekaj časa, da se zadeva reši. Vsa potrebna pojasnila dobe zainteresenti pri podružnicah Narodne banke v Mariboru in Ljubljani, ki sta že prejeli potrebna navodila.

te dni nakupljenih okrog 800 težkih konj za vprego. Precejšen del težkih konj dobi nemška vojska, ki kljub hitro napredujoči motorizaciji artiljerije še vedno potrebuje množine dobrih vprežnih konj.

g. Naglo nazadovanje izvoza lesa. Po najnovejših podatkih je izvoz našega lesa v prvem polletju t. l. nazadoval v primeri z lanskim za dobrih 22%. V Italijo je nazadoval izvoz lesa v enem letu od 98.1 na 83.2 (leta 1935, še 212.6), v Nemčijo od 75.8 na 59.7 in v Anglijo od 94.3 na 48.1 milijonov dinarjev. Povečal pa se je izvoz na Madžarsko od 16.3 na 25.5 milijonov.

g. Nezadosten dogon na sejme. Zaradi razširjanja slinavke in parkljevke v raznih krajih države je bil pretekli teden dogon na sejme večinoma zelo slab, tako da ponekod kupci niso dobili dovolj blaga. Cene so zaenkrat še nespremenjene.

g. Gojenju bombaža se v naši državi posveča velika pažnja. Dočim je bilo lani zasejanih z bombažem še 2801 hektarjev, se je ploskovina letos skoraj podvojila in znaša 5394 hektarjev.

g. Carine prost uvoz sadja v Anglijo. Po vestih iz Londona razmišlja angleška vlada o tem, ali ne bi do nadaljnjega ukinila carino na sadje, ker je letošnja letina izpadla zelo slabo. Definitivne odločitve zaenkrat še ni.

g. Francija ima letos preveč domače pšenice. Po pariških vesteh ima letos obilno letino pšenice tudi Francija in računajo donos na 87 milijonov stotov (lani je 69 milijonov). Izgleda, da bo znašal presežek kakih 16 milijonov stotov, ki ga pa bodo porabili za železno rezervo.

g. Romunija zopet izvažja koruzo. Bukareška vlada je odredila, da se zaradi dobre letošnje letine koruza zopet lahko izvažja. V države brez deviznih omejitev je izvoz popolnoma prost, v ostale

države pa dovoljuje izvoz odbor za poslovanje z žitom.

g. Izvoz paradižnikov iz Bolgarske naglo napreduje. V zadnjih štirih letih se je obdelana površina na Bolgarskem posestora in so lani pridelali paradižnikov skoraj 70.000 ton. Izvozili so lani 7069 ton paradižnikov v vrednosti 20 milijonov levov, v glavnem na Češkoslovaško, v Nemčijo in Avstrijo.

Šah

LEŠNIK BO NOVI ŠAHOVSKI MOJSTER.

V 15. kolu nacionalnega amaterskega turnirja v Osijeku je bilo največ zanimanja za partijo Lešnik-Rabar, ki sta favorita za prvo mesto. Izostala je dolga borba, ker sta se oba igralca že po 16. potezi zedinila na remis. Presenetila je tudi izredno dobra igra Šubariča, ki je premagal Sikoška. Popoldne so se nadaljevale prekinjene partije iz 14. kola. Prva je končala partijo Sikošek-Jonke v prid Sikoška. Šiška in Müller sta remizirala, dočim je Rabar porazil Bayera. Še dvoje srečanj in Jugoslavija bo dobila novega šahovskega mojstra. Po stanju, ki je sedaj sledeče: Lešnik, Rabar 10, Šubarič in Šiška 9, Pavlovič in Carev 8 itd., je videti, da bo novi mojster odlični Lešnik, ki bo igral sedaj samo še z Avirovičem in Turkom. Za ostala mesta pa se bodo borili Rabar, Šubarič in Šiška.

KONEC ANGLEŠKEGA PRVENSTVA

V znanem kopališču Brighton se je včeraj končalo angleško šahovsko prvenstvo. Prvak je postal Alexander, ki je od 11 možnih točk dobil 8. Sledita mu Golombek in Sergeant s 7½, Milner-Barry je četrti s 6½, peto in šesto mesto si delita Tylor in sir Thomas s 6, sedmo gospa Menčik-Stevenson s 5½, sledijo pa še po vrsti Aitken, Reynolds, Parr, Lenton in Mallison.

Damsko prvenstvo je osvojila Miss Musgrave 9½, pred Mrs. Thomson 8 in Miss Dew 7½ točk.

V drugem turnirju sta zmagala Klein in List (po 9 točk) pred Woodom 7½, Colejem, Miesesom in O'Donovanom (po 6½ točk).

V tretjem turnirju si delita prvi dve mesti Kitto in dr. Seitz 8½, tretje mesto je zasedel naš mojster König s 7 točkami, ledijo še Blow, Peters, Perlmutter, Butcher, O'Hanlon, Spitz, Blum, Schächter in Hammond. König se je z ozirom na zelo slab začetek še dokaj dobro odrezal, vendar ni ponovil svoj božični uspeh v Margateu, kjer si je v močnejši zasedbi delil prvo in drugo mesto.

Hiša je bila zgrajena na zemljišču, na katerem so imeli oče, strici in tete nekoč vsak svoj lasten vrtič. Dolge in ozke lehe so vedno sami posadili z zelenjadjjo in cveticami. Tisti vrtiči so bili za časa moje mladosti še prav tako skrbno obdelani, kakor tedaj, ko so služili v razvedrilo starejšemu rodu. Zdi se mi, da so bili urejeni celo še lepše kakor tedaj, v »zlatih starih časih«. Te lehe so nas izredno zanimalo in zaposlevali. Vedno znova sem spraševala o njih paznika vrta mojega očeta. Bili so središče naše radovednosti, čeprav niso bili nič drugačni kakor ostala okolica.

V vrtu pri švicariji sem videla prvič v življenju tudi veliko Marijino lilijo, Lilium candidum. Bila je najlepša cvetlična prikazen mojega življenja. Toliko plemenitosti, krasote in lepote nisem videla združene v nobeni drugi cvetici. In šele njen vonj, poln neizrekljive, omamne sladkobe! Obdana je bila z mehko legendo, kakor krščanski simbol. Zdi se mi, da to občutje ni izviralo samo iz njenega imena — Marijina lilija.

Pozneje, ko sem dobila lastne vrtove, sem te čudovite cvetice zasadila v vseh. Še nedavno so bila moja prizadevanja kronana z izrednim uspehom. Vzcvetele so mi namreč v Balcicu, na odprti, k Črnemu morju se nagibajoči terasi. Med Marijinimi lilijami v Balcicu in onimi pri švicariji se boči firmament dolgega življenja.

V delu švicarije je bil nameščen muzej, v katerem je bilo z raznimi zbirkami zastopanih vseh devet kraljevskih otrok. Spomine so prinesli posebno s svojih potovanj okoli sveta in bivanja v tujini. Ta muzej je bil za nas neizbrljiva zakladnica. Z Ducky sve odkrili tam neizrekljivo lepe školjke. Žal so ležale za zaklenjenimi šipami, kakor vsi drugi predmeti, in niso mogli do njih. Toda kadar je bil paznik dobre volje, je odmaknil šipe vstran in nam dal za nekaj časa zaželeno predmet v roke. Tako sem imela nekoč priliko držati v svojih malih rokah najlepšo izmed vseh pahljačastih školjk. Bila je temnordeča in na robovih vsa okrašena s svetlikajočimi se progami.

(Dalje.)

Zanimivosti

Rasna opredelitev Jugoslovanov

Dandanes, ko je ponekod tako v mo- di rasna teorija, ki se uvaža celo v politiko, bo gotovo zanimivo pogle- dati, kako je v rasnem oziru pri nas v Jugoslaviji? Takoimenovana evropska arijska rasa je že sama po sebi me- šanica več, v glavnem treh ras: nor- dijske, alpske in dinarske. V posamez- nih pokrajinah prevladujejo seveda prva, druga ali tretja rasa, čiste pa so le prav malokje.

Naši znanstveniki, zlasti univ. prof. dr. B. Škerlj in dr. Boris Zarnik, so doslej ugotovili, da je v Jugoslaviji najštevilnejše zastopana dinarska rasa. Tej rasi pripada več ko tretjina Ju- goslovanov. Razširjena je od južne me- je Slovenije do Albanije in Grčije med Savo, Donavo, Moravo, Vardarjem in mejo bivše Dalmacije. Pripadajo ji ve- činoma Srbi (z bosanskimi muslimani), deloma Hrvati in v le neznatnejši meri Slovenci. Pri Slovencih se kaže le kot priliv rasnih elementov, najbrže radi priseljevanja dinarcev v Slovenijo v zadnjem tisočletju. Po zunanosti so dinarci visoki, okrogloglavi, temnolasi in temnooki.

V Sloveniji prevladuje alpska rasa, ki prehaja na vzhodu v savsko. Alpski elementi se pojavljajo deloma tudi še hrvatskih Kajkovcih. Savini elementi

prevladujejo pri ostalem prebivalstvu med Savo in Dravo do Beograda. (Biv- ša Hrvatska in Slavonija.) Značilni znaki alpske rase so nižja rast, svet- lejšje oči in svetlejši lasje, savske pa tudi nižja rast, svetle oči, a temni lasje. Upliv dinarske rase je tu rast pospešil.

Razen teh ras je važna armenoidna azijska rasa, ki prevladuje na skraj- nem vzhodu države: deloma v Vojvo- dini, ki je sicer rasno najbolj mešana, v skrajni vzhodni Srbiji in Južni Srbiji. V južnem delu Južne Srbije se po- javlja mediteranska rasa, pomešana z armenoidno, v Dalmaciji pa pretežno mediteranska.

Iz tega sledi, da so rasno najbolj razcepljeni Hrvati, ki pripadajo: alp- ski, savski, dinarski in mediteranski rasi, dočim so Srbi večinoma dinarci, Slovenci pa alpski rasni tip. Vendar je dinarska rasa močno vplivala tudi na vse ostale rase v Jugoslaviji in jim dala svoje neizbrisne znake.

Jugoslovani bi torej težko uveljavili svojo enotno „rasno teorijo“, kakor jo skušajo uveljaviti Nemci, dasi pri- padajo tudi sami več rasam, predvsem nordijski in alpski in Italijani, ki so enako razcepljeni.

prometna sredstva v mestu 23,892.338 oseb, kar znaša 5 in pol milijona več ko lanskega julija.

× **Panteon narodnega osvobojenja v Pragi.** V Pragi grade panteon, ki bo okrašen z umetniškim mozaikom. Slike je izdelal znani češki umetnik Max Šva- binsky. Del mozaika predstavlja alego- rično figuro republike s prstom na ustih, ki poziva na svečano tišino. Tužne žene v belih haljah s palmami pokrivajo gro- bove za svobodo padlih junakov. Za mo- zaik bodo uporabili 1,300.000 steklenih kock v več tisočih barvnih odtenkih. Dela bodo gotova do 28. oktobra, ko bo proslava 20-letnice svobodne republike.

× **Rekordni Mussolinijev polet.** Mus- solinijev let na otok Pantellarijo, o kate- rem poročajo listi, predstavlja z letalske ga stališča pomemben dogodek. Duce je preletel vsega skupaj 1200 kilometrov in je dosegel povprečno hitrost 300 kilome- trov na uro. Ves čas poleta je Mussolini osebno pilotiral, in to v obe strani. Pri tem ni nobenkrat krenil z linije, čeprav je bila vidljivost povprečna. Skoro ves čas je Mussolini letel nad morjem, če- prav je letalo — tromotorni bombarder — le za polete na kopnem. Ko je priletel nad obalo Tirenskega morja, je nadalje- val let nad morjem vse do Zapadne Si- cilije, ki jo je preletel, potem pa je, leteč neprestano nad morjem, prispel na Pan- tellarijo. Pri povratku je letel po isti po- ti, samo v nasprotni smeri.

× **Angleška vojska brez konjenice.** V zvezi s splošno reorganizacijo angleške armade bodo večidel odpravili tudi ka- valerijo in jo spremenili v motorizirane oddelke. Prvi pride na vrsto 4. dragon- ski polk v Edinburgu, ki ima za seboj 250letno slavno zgodovino. Pri zadnji paradi tega polka so priredili slavnost, na kateri so častniki in moštvo vzeli slovo od svojih zvestih štirinožnih tova- rišev.

× **Turčija je prepovedala ženskam nošnje tesnih čevljev,** ker pravi, da tesna obutev kvari ženskam karakter in jih spravlja v slabo voljo. Ženske s tesnim obuvalom so vedno nerazpo- ložene in pripravljene za prepiranje.

× **Vrnil se je v kaznilnico.** V Dartmoor- ru na Angleškem je bil obsojen na 18 let cestni razbojnik James Sloven. Po pre- teku šestih mesecev prisilnega življenja v kaznilnici — prav pred petimi leti — mu je uspelo pobegniti. Zdaj, po petih letih svobode, se je vrnil v kaznilnico in prosil, da bi mu dovolili vzdržati še osta- nek kazni 17 in pol let. Dejal je, da ni mogel najti nikake zaposlitve in da je ži- vel v največji bedi. Zato se je odločil, da rajši presedi kazen v ječi, kakor pa umre od lakote v svobodi.

× **Največji lažnivec na svetu.** Douglas Corrigan je pred kratkim zaslovel za- radi svojega predrznega poleta čez At- lantik. Kakor je že znano, so Američani pripravili letalcu ob povratku sijajen sprejem. Zdaj je dobil še posebno »čas- no« odlikovanje. Klub lažnivcev v Los

Angelesu ga je imenoval za svojega do- smrtnega častnega člana, ker je preko radia objavil največjo laž sedanjega de- setletja. Rekel je, da ni vedel, da je pre- letel ocean in da je mislil — prispevši na Irsko — da je v Kaliforniji.

× **Strela vsekala v zlat križ na oltarju.** V 1600 metrov visoki naselbini v Bosni, v Korinčanih, imajo kmetje navado, da gredo med nevihto v cerkev in zvonijo z zvonovi. Pri zadnjem treskanju pa je uda- rila strela v zvonik, švignila skozi okno v cerkev in udarila v pozlačen križ ter ga popolnoma obžgala.

× **235 milj dolg ledenik.** Ekspedicija neke ameriške revije je javila harvardski univerzi iz Alaske, da je odkrila največji ledenik na svetu. Pri poletu čez gorovji Leagon in Stelias so raziskovalci dognali, da tvorijo ledeniki Bering, Seward in Malaspina prav za prav en sam 235 milj dolg ledenik.

× **Težka nesreča dveh bombarderjev.** Na nočnih vajah v bližini Lyona sta za- dela dva bombarderja. Takoj po trčenju sta se bombarderja zrušila v plamenih. rzpod ruševin so potegnili zlogljenela trupla vseh šestih članov posadke.

× **Letalska nesreča pri Berlinu.** V Neu- köllnu, nedaleč od Berlina, je padlo le- talo. Eden je bil mrtev, sedem jih je bilo ranjenih, dva pa sta ostala nepoškodo- vana.

× **Natakar zabodel nezadovoljnega go- sta.** V neki gostilni v Bukarešti se je neki gost stalno pritoževal nad slabo postrež- bo in visoke cene. Natakar ga je ob neki taki priliki ob izbruhu srda zabodel. Za- radi nekih olajševalnih okoliščin je bil ob- sojen na 3 leta ječe.

× **V treh tednih je bilo pobitih v Pale- stini 175 ljudi:** 118 Arabcev, 41 Židov in 15 angleških vojakov; obenem je bil pri spopadih ubit neki tujec. V istem času je bilo ranjenih 86 Židov, 71 Arabcev in 26 Angležev.

× **Amerika protestira v Mehiki radi izkoriščanja petrolejskih vrelcev.** Ameri- ško zunanje ministrstvo je odgovorilo Cardenasu glede izkoriščanja gospodar- skih dobrin ameriških državljanov. Vse- bina note, ki se drži v najstrožji tajnosti, bo objavljena, ko bo predana mehiški vladi.

× **V bližini Damaska je eksplodiralo francosko skladišče municije.** Detonacija se je slišala na daljavo 25 km. Žrtve ni bilo nobene. Vzrok eksplozije ni znan.

Radlo Ljubljana

— PETEK, 26. avgusta: 12. Iz naših krajev (plošče). — 12.45 Poročila. — 13. Napovedi. — 13.20 Opoldanski koncert Radijskega or- kestra. — 14. Napovedi. — 19. Napovedi in poročila. — 19.30 Nacionalna ura: Bela Kra- jina, geografsko-kulturni pregled. — 19.50 Za- nimivosti. — 20. Plošče. — 20.10 Ženska ura: Konserviranje sadja, zelenjave itd. (ga. Si- monič). — 20.30 Operni napevi. — 22. Na- povedi in poročila. — 22.30 Angleške plošče.

Nemška propaganda v Angliji

Češka revija „Bravna politika“ opi- suje, kako vodijo narodni socialisti propagando v Angliji. Med drugim pravi: „L. 1933, ko je vodstvo nem- ške propagande prevzel dr. Goebbels, je neka založba v Berlinu začela tiskati angleške brošure, ki bi se naj razširja- le po Angliji. Knjižice so bile pisane v dovršeni angleščini, zakaj pisali so jih rojeni Angleži. V isti namen je bila ustanovljena „Anglo-ameriška za- ložniška družba“. Anglo-ameriška le- po imenu, kajli s tem podjetjem ni bil v zvezi noben Anglež ali Američan.

Brošure obeh založništev so izrab- ljale prirojeni angleški čut za fair play, globok pacifizem Anglije in obču- tek slabe vesti za versaillesko mirov- no pogodbo, ki so jo predstavljale kot največjo nepravico v človeški zgodovini. Dalje so hotele vplivati na človekoljubne in tolerantne ideje, ki se zanje vnema Anglija. Tako je sam dr. Goebbels napisal brošuro „Resnica o Španiji“. Delo poroča o zapiranjih in ubijanju katoliške duhovščine, one- čaščenju svetinj in podobnem. Avtor tega dela se prikazuje kot branitelj krščanstva, ki je resnično pobožen.

Iz velike vsote denarja, uporablje- nega za protizidovsko propagando ne le v Angliji, marveč tudi v drugih državah, je jasno razvidna intenziv- nost te kampanje. Tretjina vsega de- narja, določenega za propagandne na- mene, je v sami Veliki Britaniji! Tej stvari služi organizacija „World Ser- vice“. Njen sedež je v Erfurtu. Izdaja štirinajstredni letnik v osmih je- ziki in prireja vsako leto protizid- ovske kongrese. Z diagrami prikazuje in dokazuje, kako Židje obvladujejo svet, pri čemer so Francija, Rusija in USA označene kot države pod židov- sko vladjo, medtem ko je Anglija, Ita- lija in Japonska pod židovsko gospo- darsko oblastjo. Govorijo o komuni- stični nevarnosti in hočejo negativno- vplivati na angleško-francosko prija- teljstvo. Propagandno literaturo razšir- ja vrsta organizacij, ki so pod nadzor- stvom propagandnega oddelka nemške- ga veleposlaništva v Londonu.

Druga metoda je pa metoda osebnih stikov. Za njo so v Nemčiji posebno izurili in poslali v Anglijo 120 dobro angleško govorečih propagatorjev, ki so vsi akademsko naobraženi!

LANI JE BILA V AMERIKI NAJVEČJA POPLAVA.

Lansko leto sta narasli Ohio in dolnji Mississippi za celih 9 metrov nad norma- lo. Po službeni statistiki, ki je bila izdana zadnje čase, je razvidno, da je bila to ena največjih poplav, kar jih pomnijo v Ame- riki. Škode je za 550 milijonov dolarjev. S pomočjo radia so rešili okrog 58.000 ponesrečenec, sicer bi bilo število žrtev precej večje. Utonilo je vsega 436 ljudi. Na 150 km dolgem in na 800 km širo- kem kraju je padlo v 25 dneh toliko vode, kakor je pade v Evropi vse leto. Ohio je tako narastel, da je v ustju Mississip- pija tekla njegova voda proti toku Missis- sippija. Do poplav je prišlo, ker v Ame- riki ni gora, ki bi zadrževale na eni stra- ni vroče tropske vetrove, na drugi pa hladni arktični zrak.

× **Ločitev radi »anšlusa«.** Žena biv- šega avstrijskega ministra dr. Frica Stockingerja se bo ločila od moža, ker je takrat, ko so nemške čete vkorakale v Avstrijo, pobegnil v Bratislavo in živel tam dva tedna.

× **Nemčija bo sodelovala na medna- rodni letalski tekmi v Franciji.** Od 26. do 30. avgusta bodo v Franciji v Dunardeu mednarodne letalske tekme. Nemčija bo na njih sodelovala s 14 letali, to je s sed- mimi vojaškimi letali, s šestimi partijski-

mi letalskimi eskadrilami in z enim po- niškim letalom.

× **»Palestina v plamenih, Mohamedanci pa sede s prekrizanimi rokami!«** Egip- čanska policija je zaplenila na tisoče propagandnih brošur z gornjim naslo- vom, ki so jih izdali Mohamedanci v Kairu. Mohamedanci so se proti zaple- nitvi pritožili, ker so hoteli s propagan- do pomagati svojemu zatiranemu ljud- stvu.

× **Špionka Johana Hoffmann pride pred sodišče.** Bivša lasničarka na preko- oceanskem parniku »Evropa«, ki je ob- tožena s tremi drugimi osebami špionaže, se bo morala 4. oktobra zagovarjati v Newyorku pred sodiščem.

× **Maksimilijanovi kronski biseri bodo ostali na morskem dnu.** Do sedaj so se ponesrečila vsa prizadevanja, da bi dvig- nili kronske bisere nesrečnega mehikan- skega cesarja, ki ležijo na dnu ameriške obale. Italijanska reševalna ladja »Fal- co«, ki si je že dalj časa prizadevala, kako bi prišla do pravičnega zaklada, je morala na jesen ustaviti z delom ter je sploh vprašanje, če bodo kdaj dvignili zaklad.

× **173.540.694 oseb** so letos prepeljala praška cestna prevozna sredstva: avto- busi in tramvaji. To število je za dobrih 15 milijonov večje ko lansko. V juliju, ko je bil sokolski zlet, so prepeljala vsa

Razno

AKTOVKE. ŠOLKSE TOR- BICE
nahrbtniki, velika izbira, niz- ke cene pri M. Šterbal-u, Meljska 2, Trg svobode 6, 495

KLOT
za šolske plašče po nizki ce- ni dobite pri Srečku Pihlar- ju, Gosposka, 496

ŠOLSKÉ
torbice in nahrbtnike v veli- ki izbiri priporoča Kravos, Maribor, Aleksandrova 13, 499

NOVOST! POZOR! CENJENE DAME!
Najnovejši sistem trajno bar- vanje trepalnic in obrvi v vseh niansah, popolnoma brez nevarnosti za oči. Samo v frizerskem salonu Anton Veselko, Dvořakova c. 10, 500

PREKLICUJEM
kot neresnico in obžalujem, kar sem govorila o Antonu Zemljiču, in se mu zahvalju- jem, da je odstopil od tožbe. Štefka Nemec, Maribor, 507

NOVO!

Sprejem v izdelavo in po- pravilo raznovrstne tehtnice in uteži. Izdelava precizna, cene zmerno! Makso Kert, Aleksandrova 19, 70

Posesi

KUPIM STAVBENO PAR- CELO
poleg kolodvora Tezno. Po- nudbe pod »Tezno kolodvor« na upravo, 505

Prodaj

PRODAM
»Tatra-avto« 6 sed., 4 cil., za din 6000.—. Vprašanja na upravo lista pod »V voznem stanju«, 506

Sobo odda

Oddam lepo, prazno, separi- rano **SOBO** Strossmajerjeva 9, 480

Sobo išče

OPREMLJENO SOBO
z vso oskrbo išče gospodič- na. Naslove v upravo lista pod »Uradnica«, 509

Stanovanje

STANOVANJE
štrirsobno, komfortno, lepo na novo preurejeno, takoj ali s 1. oktobrom oddam. Vprašati Glavni trg 22-I levo, 492

TRI GOSPODE
sprejem na hrano in stan- ovanje, Koroščeva 6-II, vrata šte. 8, 504

DVOSOBNO STANOVANJE
oddam s 1. septembrom. — Kettejeva ul. 27, 508

Službo dobi

PRODAJALCO IN ŠIVILJO
sprejme Semko, krznar, Go- sposka ul. 37, 498

FRIZERSKO VAJENKO
sprejme Marica Požar, gleda liška frizerka, Vetrinjska uli- ca 11, 501

UČENCA
sprejme, S. Forstnerič, mi- zar, Maribor, Melje, Mother- jeva ul. 18, 502

Sprejem BRIVSKEGA POMOČNIKA
dobrega delavca, istotam tu- di vajenka. Nastop takoj. — Ana Hauptman Kralja Petra 24, Studenci, 503

Mal' položi dar domu na oltar!

Izdaja in ureja **ADOLF RIBNIKAR** v Mariboru. Tiska Mariborska tiskarna d. d., predstavnik **STANKO DETELA** v Mariboru. Izhaja razen nedelje in praznikov vsak dan ob 14. uri. Velja na mesec prejeman v upravi ali po pošti 10 din, dostavljen na dom 12 din. Oglasi po ceniku. Uredništvo in uprava: Maribor, Kopališka ul. 6. Telefon uredništva in upravo št. 25-67. Poštni čekovni račun št. 11.409.